

پیش بینی مسئولیت پذیری اجتماعی بر اساس یادگیری سازمانی و مدیریت کلاس در معلمان مقطع متوسطه

ابوطالب سعادت‌ی شامیر^۱

علیرضا عظیمی فر^۲

یاسمین زینب زحمتک^۳

چکیده

این پژوهش با هدف پیش‌بینی مسئولیت‌پذیری اجتماعی بر اساس یادگیری سازمانی و مدیریت کلاس در معلمان مقطع متوسطه انجام شد. این مطالعه توصیفی از نوع همبستگی بود. جامعه پژوهش معلمان مقطع متوسطه شهر کرج در سال تحصیلی ۹۹-۱۳۹۸ بودند و از میان آنها بر اساس فرمول کوکران ۲۳۴ نفر برآورد شد که با روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای با رعایت جنسیت و منطقه کاری (شهری و روستایی) انتخاب شدند. ابزارهای پژوهش پرسشنامه‌های مسئولیت‌پذیری اجتماعی (قلاوندی و همکاران، ۱۳۹۳)، یادگیری سازمانی (نیفه، ۲۰۰۱) و محقق ساخته مدیریت کلاس بودند. داده‌ها با روش‌های ضرایب همبستگی پیرسون و رگرسیون چندگانه با مدل همزمان در نرم‌افزار SPSS-۲۱ تحلیل شدند. یافته‌ها نشان داد که یادگیری سازمانی و مدیریت کلاس با مسئولیت‌پذیری اجتماعی رابطه مثبت و معنادار داشت و این دو متغیر به‌طور معناداری توانستند ۲۲ درصد از واریانس مسئولیت‌پذیری اجتماعی معلمان را پیش‌بینی کنند ($P < 0/01$). با توجه به رابطه و نقش یادگیری سازمانی و مدیریت کلاس در پیش‌بینی مسئولیت‌پذیری اجتماعی معلمان، برنامه‌ریزی توسط مسئولان و برنامه‌ریزان آموزش و پرورش جهت بهبود مسئولیت‌پذیری اجتماعی در آنان ضروری است. در نتیجه، برای افزایش مسئولیت‌پذیری اجتماعی معلمان می‌توان میزان یادگیری سازمانی و مدیریت کلاس در آنان را بهبود بخشید.

واژه‌های کلیدی: مسئولیت‌پذیری اجتماعی، یادگیری سازمانی، مدیریت کلاس

۱. استادیار، گروه روانشناسی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران (نویسنده مسئول) seadatee@srbiau.ac.ir

۲. دانشجوی کارشناسی ارشد روانشناسی، واحد الکترونیک، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران.

۳. دکتری روانشناسی تربیتی، گروه روانشناسی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

مقدمه

مسئولیت‌پذیری^۱ به معنای افزایش مقاومت فرد در برابر شرایط است تا به جای پیروی از فشارهای بیرونی از الزام‌های درونی تبعیت کند که به آن احساس مسئولیت یا احساس تکلیف هم می‌گویند (ارلینبوسچ و سکسلر^۲، ۲۰۱۹). مسئولیت‌پذیری اجتماعی^۳ یک استراتژی مقابله‌ای برای پاسخگویی به نگرانی‌های اجتماعی، توسعه پایدار و پیروی از قوانین اجتماعی و برآوردن انتظارات افراد جامعه است (ژو، کاستا-کلیمنت، وانگ و ژیاو^۴، ۲۰۲۰). مسئولیت‌پذیری فردی به معنای آن است که فرد خود را نسبت به خود و موقعیتی که در آن قرار گرفته و همچنین نیازها و بهزیستی خود و دیگران مسئول بداند (ریکارد، یانگ، سئو و هریسون^۵، ۲۰۱۴). مسئولیت‌پذیری اجتماعی به مجموعه وظایف، تعهدات و رفتارهایی اشاره دارد که هدف آنها تاثیر مثبت بر جوامع اجتماعی است (گومز-کرونا^۶، ۲۰۲۰). مسئولیت‌پذیری اجتماعی عاملی برای ارضای نیازهای اعضای جامعه و در نتیجه همبستگی و انسجام اجتماعی است (هالکوس و نومیکوس^۷، ۲۰۲۱).

یکی از عوامل مرتبط با مسئولیت‌پذیری اجتماعی، یادگیری سازمانی^۸ است (راس، چیریکا، راتيو و بابان^۹، ۲۰۱۴). یادگیری فرایند کسب دانش، اطلاعات، معلومات و مهارت‌های می‌باشد و فرد از طریق یادگیری با محیط آشنا می‌شود (بوتز، مونت، دورانس، پاسینی و چاپوی^{۱۰}، ۲۰۱۸). یکی از انواع یادگیری، یادگیری سازمانی است که آن را به‌عنوان مجموعه‌ای از اقدامات سازمانی مانند کسب دانش، توزیع اطلاعات و تفسیر آنها تعریف کردند که به صورت آگاهانه یا ناآگاهانه بر تحول سازمان تاثیر می‌گذارد (ویویورا، چنگ و اسمیت^{۱۱}، ۲۰۲۰). یادگیری سازمانی فرایندی است پویا، پیوسته و تعاملی میان افراد، گروه‌ها و سازمان‌ها که نشان‌دهنده تلاش یک سازمان برای استفاده از سرمایه فکری و اجتماعی افراد جهت بهبود وضعیت سازمان می‌باشد (لیمان، کوان و هویت^{۱۲}، ۲۰۱۷). یادگیری سازمانی زمانی رخ می‌دهد که اعضای سازمان به صورت آشکار به تغییرات محیط درونی و بیرونی و اصلاح اشتباهات بین بازدهی و انتظارات پاسخ دهند. اصلاح اشتباهات از طریق اصلاح استراتژی‌های سازمانی، پیش‌فرض‌ها و هنجارها جهت دستیابی به بازدهی و انتظارات صورت می‌گیرد (تو و وو^{۱۳}، ۲۰۲۰). نتایج پژوهش‌ها حاکی از رابطه یادگیری سازمانی با مسئولیت‌پذیری اجتماعی هستند. برای مثال نتایج پژوهش زیمرز، آناگنوستوپولوس، زینتسز و ویلم^{۱۴} (۲۰۱۹) نشان داد که یادگیری سازمانی بر مسئولیت‌پذیری اجتماعی شرکت تاثیر معناداری داشت. در پژوهشی دیگر راس و همکاران (۲۰۱۴)

1. responsibility
2. Irlenbusch & Saxler
3. social responsibility
4. Xu, Costa-Climent, Wang & Xiao
5. Rickard, Yang, Seo & Harrison
6. Gomez-Corona
7. Halkos & Nomikos
8. organizational learning
9. Rus, Chirica, Ratiu & Baban
10. Bootz, Monti, Durance, Pacini & Chapuy
11. Wiewiora, Chang & Smidt
12. Lyman, Cowan & Hoyt
13. Tu & Wu
14. Zeimers, Anagnostopoulos, Zintz & Willem

گزارش کردند که یادگیری سازمانی و مسئولیت‌پذیری اجتماعی رابطه مثبت و معنادار داشتند. عباسی مقدم و حسین علیزاده (۱۳۹۰) ضمن پژوهشی به این نتیجه رسیدن که یادگیری سازمانی با تیم‌گرایی و انطباق‌پذیری رابطه مثبت و معنادار داشت.

یکی دیگر از عوامل مرتبط با مسئولیت‌پذیری اجتماعی، مدیریت کلاس^۱ است (میسسی و بیلسبری^۲، ۲۰۰۹). معلمان مسئول اداره و مدیریت کلاس جهت تحقق اهداف آموزشی هستند و معلمان، مدیرانی هستند که برای حفظ نظم و کنترل کلاس درس و فعالیت‌های آموزشی کارکردهای مدیریتی را بکار می‌برند (قاضیان، ستوان، دهدار و عالی شیرمرد، ۱۳۹۶). مدیریت کلاس به معنای مجموعه مهارت‌هایی است که معلمان برای رسیدن به یک محیط آموزشی جذاب، سازنده و اثربخش به آن نیاز دارند و از آن استفاده می‌کنند (سباستیان، هرمان و رینکی^۳، ۲۰۱۹). پس، مدیریت کلاس درس به مفهوم ایجاد شرایط لازم برای تحقق یادگیری است و بر اساس آن مهارت‌های مدیریت کلاس سنگ بنای تدریس موفق می‌باشد و این سازه شامل کنترل فراگیران به کمک نظم و انضباط و ایجاد محیط مناسب جهت تسهیل یادگیری و تغییر رفتار است (غیاثوندیان، ورعی، یادگاری، پوررحیمی و آفاجانلو، ۱۳۹۶). نتایج پژوهش‌ها حاکی از رابطه مدیریت کلاس با مسئولیت‌پذیری اجتماعی هستند. برای مثال نتایج پژوهش روچی و لویس^۴ (۲۰۱۱) نشان داد که مدیریت کلاس بر مسئولیت‌پذیری دانش‌آموزان تاثیر داشت. در پژوهشی دیگر میسسی و بیلسبری (۲۰۰۹) گزارش کردند که مدیریت کلاس و مسئولیت‌پذیری اجتماعی رابطه معناداری داشتند. رحمانی صیدآبادی و عفتی زرقری (۱۳۹۴) ضمن پژوهشی به این نتیجه رسیدند که مدیریت کلاس بر خودانضباطی و مسئولیت‌پذیری دانش‌آموزان تاثیر معنادار داشت. با اینکه پژوهش‌های نسبتاً زیادی درباره مسئولیت‌پذیری اجتماعی انجام شده، اما عمده این پژوهش‌ها درباره شرکت‌ها و سازمان‌های تولیدی بوده و سازمان‌های آموزشی کمتر بررسی شدند. بحث مسئولیت‌پذیری اجتماعی در آموزش و به‌ویژه در معلمان می‌تواند نقش موثری در بهبود و ارتقای کیفیت آموزش داشته باشد. برای بهبود مسئولیت‌پذیری اجتماعی ابتدا باید عوامل مرتبط با آن را شناسایی کرد که از میان آنها می‌توان به یادگیری سازمانی و مدیریت کلاس اشاره کرد که کمتر مورد بررسی قرار گرفتند. در نتیجه، این پژوهش با هدف پیش‌بینی مسئولیت‌پذیری اجتماعی بر اساس یادگیری سازمانی و مدیریت کلاس در معلمان انجام شد.

روش پژوهش

این مطالعه توصیفی از نوع همبستگی بود. جامعه پژوهش معلمان مقطع متوسطه شهر کرج در سال تحصیلی ۹۹-۱۳۹۸ بودند و از میان آنها بر اساس فرمول کوکران ۲۳۴ نفر برآورد شد که با روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای با رعایت جنسیت و منطقه کاری (شهری و روستایی) انتخاب شدند. در این روش نمونه‌گیری ابتدا لیست معلمان به تفکیک جنسیت و منطقه کاری تهیه و سپس به همان نسبت موجود در جامعه از میان آنها نمونه انتخاب شد. برای انجام این پژوهش پس از هماهنگی با مسئولان اداره آموزش و پرورش شهر کرج نمونه‌گیری پس از تهیه لیست معلمان انجام و سپس برای آنها هدف، اهمیت و ضرورت پژوهش بیان و درباره رعایت نکات اخلاقی به آنها اطمینان خاطر داده شد

1. classroom management
2. Meisel & Billsberry
3. Sebastian, Herman & Reinke
4. Roache & Lewis

و در نهایت از آنان خواسته شد تا با نهایت دقت به پرسشنامه‌های زیر پاسخ دهند. لازم به ذکر است که برای آنان بیان شد که هیچ پاسخ صحیح یا غلطی وجود ندارد و بهترین پاسخ، پاسخی است که گویای وضعیت واقعی آنها باشد و مدت زمان لازم برای تکمیل پرسشنامه‌ها برای هر فرد حدود ۱۵ الی ۲۰ دقیقه بود.

برای اندازه‌گیری مسئولیت‌پذیری اجتماعی از پرسشنامه مسئولیت‌پذیری اجتماعی^۱ قلاوندی، کبیری و سلطان‌زاده (۱۳۹۳) استفاده شد. این پرسشنامه دارای ۲۰ گویه است که با استفاده از مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت (۱=کاملاً مخالفم الی ۵=کاملاً موافقم) نمره‌گذاری می‌شود. پس، دامنه نمرات بین ۲۰ الی ۱۰۰ است و نمره بالاتر حاکی از مسئولیت‌پذیری اجتماعی بیشتر می‌باشد. آنان پایایی پرسشنامه را با روش آلفای کرونباخ ۰/۸۱ گزارش کردند. در پژوهشی دیگر سلم‌آبادی، وطن‌خواه، شریفی، ممیز، آهنگری و بهادری جهرمی (۱۳۹۶) پایایی ابزار را با روش آلفای کرونباخ ۰/۷۹ بدست آوردند. پایایی در پژوهش حاضر با روش آلفای کرونباخ ۰/۸۳ بدست آمد. همچنین، برای اندازه‌گیری یادگیری سازمانی از پرسشنامه یادگیری سازمانی^۲ نیفه^۳ (۲۰۰۱) استفاده شد. این پرسشنامه دارای ۲۴ گویه است که با استفاده از مقیاس هفت درجه‌ای لیکرت (۱=کاملاً مخالفم الی ۷=کاملاً موافقم) نمره‌گذاری می‌شود. پس، دامنه نمرات بین ۲۴ الی ۱۶۸ است و نمره بالاتر حاکی از یادگیری سازمانی بیشتر می‌باشد. وی پایایی پرسشنامه را با روش آلفای کرونباخ ۰/۸۸ گزارش کردند. در پژوهشی دیگر اورک، ایمانی و ناظم (۱۳۹۸) پایایی ابزار را با روش آلفای کرونباخ ۰/۸۴ بدست آوردند. پایایی در پژوهش حاضر با روش آلفای کرونباخ ۰/۸۱ بدست آمد. علاوه بر آن، برای اندازه‌گیری مدیریت کلاس از پرسشنامه محقق‌ساخته مدیریت کلاس^۴ استفاده شد. این پرسشنامه دارای ۸ گویه است که با استفاده از مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت (۱=کاملاً مخالفم الی ۵=کاملاً موافقم) نمره‌گذاری می‌شود. پس، دامنه نمرات بین ۸ الی ۴۰ است و نمره بالاتر حاکی از مدیریت کلاس مطلوب‌تر می‌باشد. پایایی پرسشنامه با روش آلفای کرونباخ ۰/۹۲ بدست آمد.

داده‌ها با روش‌های ضرایب همبستگی پیرسون و رگرسیون چندگانه با مدل همزمان در نرم‌افزار SPSS-۲۱ تحلیل شدند.

یافته‌های پژوهش

شرکت‌کنندگان مطالعه حاضر ۲۳۴ نفر از معلمان مقطع متوسطه بودند که فراوانی و درصد فراوانی اطلاعات جمعیت‌شناختی آنها در جدول ۱ گزارش شده است.

-
1. social responsibility questionnaire
 2. organizational learning questionnaire
 3. Neefe
 4. researcher-made classroom management

جدول ۱. فراوانی و درصد فراوانی اطلاعات جمعیت‌شناختی معلمان مقطع متوسطه

متغیرها	سطوح	فراوانی	درصد فراوانی
جنسیت	مرد	۱۱۵	۴۸/۳۹٪
	زن	۱۲۱	۵۱/۷۱٪
محل کار	شهری	۹۸	۴۱/۸۸٪
	روستایی	۱۳۶	۵۸/۱۲٪
تحصیلات	کارشناسی	۱۸۶	۷۹/۴۹٪
	کارشناسی ارشد	۳۷	۱۵/۸۱٪
	دکتری	۱۱	۴/۷۰٪
	۲۱-۳۰ سال	۵۷	۲۴/۳۶٪
سن	۳۱-۴۰ سال	۸۴	۳۵/۹۰٪
	۴۱-۵۰ سال	۹۳	۳۹/۷۴٪

طبق یافته‌های جدول ۱ بیشتر معلمان زن (۵۱/۷۱ درصد)، محل کار واقع در روستا (۵۸/۱۲ درصد)، دارای تحصیلات کارشناسی (۷۹/۴۹ درصد) و سن ۴۱-۵۰ سال (۳۹/۷۴ درصد) بودند. میانگین، انحراف معیار، کمینه، بیشینه، کجی و کشیدگی متغیرهای یادگیری سازمانی، مدیریت کلاس و مسئولیت‌پذیری معلمان مقطع متوسطه در جدول ۲ گزارش شده است.

جدول ۲. میانگین، انحراف معیار، کمینه و بیشینه یادگیری سازمانی، مدیریت کلاس و مسئولیت‌پذیری معلمان مقطع متوسطه

متغیرها	میانگین	انحراف معیار	کمینه	بیشینه	کجی	کشیدگی
یادگیری سازمانی	۶۸/۲۱	۸/۵۲	۳۵	۹۷	۰/۱۲	-۰/۲۵
مدیریت کلاس	۷۹/۵۵	۹/۶۲	۴۵	۱۵۲	۰/۶۷	۰/۱۲
مسئولیت‌پذیری اجتماعی	۲۶/۳۴	۴/۲۰	۱۳	۳۸	۰/۴۴	۰/۱۳

طبق یافته‌های جدول ۲ فرض نرمال بودن متغیرهای یادگیری سازمانی، مدیریت کلاس و مسئولیت‌پذیری اجتماعی به دلیل قرار داشتن مقدار کجی و کشیدگی در دامنه +۱ تا -۱ تایید شد. همچنین، فرض هم‌خطی چندگانه برای متغیرهای پیش‌بین به دلیل کوچک‌تر بودن مقدار عامل تورم واریانس از مقدار ۱۰ رد شد. علاوه بر آن، فرض همبستگی پس‌مانده‌ها به دلیل قرار داشتن مقدار دوربین-واتسون در دامنه ۱/۵ الی ۲/۵ رد شد. در نتیجه، برای تحلیل داده‌ها با روش‌های همبستگی و رگرسیون چندگانه محدودیتی وجود نداشت. نتایج ضرایب همبستگی پیرسون یادگیری سازمانی، مدیریت کلاس و مسئولیت‌پذیری اجتماعی معلمان مقطع متوسطه در جدول ۳ گزارش شده است.

جدول ۳. نتایج ضرایب همبستگی پیرسون یادگیری سازمانی، مدیریت کلاس و مسئولیت پذیری اجتماعی معلمان مقطع متوسطه

متغیرها	یادگیری سازمانی	مدیریت کلاس	مسئولیت پذیری اجتماعی
یادگیری سازمانی	۱		
مدیریت کلاس	۰/۴۰**	۱	
مسئولیت پذیری اجتماعی	۰/۳۳**	۰/۲۹**	۱

** $P < 0/01$

طبق یافته‌های جدول ۳ بین یادگیری سازمانی، مدیریت کلاس و مسئولیت‌پذیری اجتماعی معلمان مقطع متوسطه رابطه مثبت و معنادار وجود داشت ($P < 0/05$). نتایج رگرسیون چندگانه با مدل همزمان برای پیش‌بینی مسئولیت‌پذیری اجتماعی بر اساس یادگیری سازمانی در مدیریت کلاس در معلمان مقطع متوسطه در جدول ۴ گزارش شده است.

جدول ۴. نتایج رگرسیون چندگانه با مدل همزمان برای پیش‌بینی مسئولیت‌پذیری اجتماعی بر اساس یادگیری سازمانی در مدیریت کلاس در معلمان مقطع متوسطه

متغیرهای پیش‌بین	R	R ²	df	معناداری	B	SE	Beta	t	معناداری
یادگیری سازمانی و مدیریت کلاس	۰/۴۷	۰/۲۲	۲	۰/۰۰۱	۰/۶۸	۰/۱۱	۰/۲۰	۶/۱۸	۰/۰۰۱
			۲۳۱	۰/۰۰۱	۰/۵۱	۰/۰۹	۰/۱۸	۵/۶۷	۰/۰۰۱

طبق یافته‌های جدول ۴ یادگیری سازمانی و مدیریت کلاس به‌طور معناداری توانستند ۲۲ درصد از تغییرات مسئولیت‌پذیری اجتماعی معلمان مقطع متوسطه را پیش‌بینی کنند که با توجه به مقدار بتا در این پیش‌بینی هر دو متغیر اثر مثبت و سهم یادگیری سازمانی بیشتر از مدیریت کلاس بود ($P < 0/001$).

بحث و نتیجه‌گیری

با توجه به نقش و اهمیت مسئولیت‌پذیری اجتماعی در موفقیت و عملکرد سازمانی، این پژوهش با هدف پیش‌بینی مسئولیت‌پذیری اجتماعی بر اساس یادگیری سازمانی و مدیریت کلاس در معلمان انجام شد. یافته‌های این پژوهش نشان داد که یادگیری سازمانی با مسئولیت‌پذیری اجتماعی معلمان مقطع متوسطه رابطه مثبت و معنادار داشت که این یافته از جهاتی با یافته پژوهش‌های زیمرز و همکاران (۲۰۱۹)، راس و همکاران (۲۰۱۴) و عباسی مقدم و حسین‌علیزاده (۱۳۹۰) مشابه بودند. در تبیین این یافته‌ها بر مبنای پژوهش سرینکان، کیزولوگلو، اکسیت و انلی^۱ (۲۰۱۴) می‌توان گفت که یادگیری سیستمی متشکل از اعمال و فرایندهایی است که افراد سازمان را قادر می‌سازد تا اطلاعات را به دانش یا ارزش که به نوبه خود در بلندمدت ظرفیت انطباقی سازمان را افزایش می‌دهد، تبدیل نماید. نکته مهم دیگر اینکه یادگیری سازمانی فرایندی پویا است که سازمان را قادر می‌سازد تا به سرعت با تغییر سازگار شود و این فرایند شامل تولید دانش جدید، مهارت‌ها و رفتارها می‌شود که به وسیله تسهیم یادگیری همکارانه تقویت می‌شود. در نتیجه، یادگیری همکارانه در یک محیط اجتماعی می‌تواند بر بهبود

1. Serinkan, Kiziloglu, Akcıt & Enli

مسئولیت‌پذیری به‌ویژه مسئولیت‌پذیری اجتماعی موثر واقع شود و با افزایش یادگیری سازمانی میزان مسئولیت‌پذیری اجتماعی معلمان مقطع متوسطه افزایش یابد. تبیین دیگر بر مبنای پژوهش شیربگی، بارخدا و فاتحی‌پور (۱۳۹۸) اینکه در دنیایی که تغییر وجه بارز آن است، تنها راه بقا همان سازگاری با تغییرات است و سازمان‌های آموزشی یکی از ارکان اصلی جامعه انسانی هستند و بقای جوامع در گروه عملکرد خوب این سازمان‌ها و عملکرد سازمان در گرو یادگیری سازمانی است. در سال‌های اخیر دانش و یادگیری به‌عنوان یک ابزار راهبردی در زمینه مدیریت مدرن جهت بدست آوردن مزیت رقابتی و موفقیت سازمانی است. از آنجایی که یکی از مفاهیم مهم و موثر در یادگیری سازمانی، تعهد و احساس کارکنان نسبت به سازمان و حس مسئولیت‌پذیری آنان است، لذا با افزایش یادگیری سازمانی معلمان می‌توان انتظار داشت که مسئولیت‌پذیری اجتماعی آنان افزایش یابد.

همچنین، یافته‌های دیگر این پژوهش نشان داد که مدیریت کلاس با مسئولیت‌پذیری اجتماعی معلمان مقطع متوسطه رابطه مثبت و معنادار داشت که این یافته از جهاتی با یافته پژوهش‌های روچی و لويس (۲۰۱۱)، میسی و بیلسبری (۲۰۰۹) و رحمانی صیدآبادی و عفتی زرقری (۱۳۹۴) مشابه بودند. در تبیین این یافته‌ها بر مبنای پژوهش خاک‌پور و عباسی (۱۳۹۸) می‌توان گفت که هنگامی که معلمان تلاش می‌کنند فراگیران را از یک فعالیت به فعالیت یادگیری بعدی هدایت کنند، به صورت مستمر در حین انجام فعالیت‌های درسی بر کارهای آنان نظارت و توجه می‌نمایند، آزادی عمل به فراگیران می‌دهند که بین فعالیت‌های کلاسی و علایق خود هماهنگی ایجاد نمایند، قوانین کلاس را با تعامل با آنان و به صورت مشارکتی انتخاب کنند، اجازه دهند تا آنان به اظهار نظر و بیان تجربیات خود بپردازند، کلاس را برای ارائه مطالب و فعالیت‌های کلاس سازماندهی کنند، از وسایل کمک آموزشی استفاده نمایند و زمینه را برای تعامل مثبت در کلاس بین تمامی فراگیران و بین فراگیران و استاد فراهم کنند که همه این موارد نشان‌دهنده مدیریت کلاس هستند و می‌توانند از طریق افزایش اشتیاق کاری خود معلمان باعث افزایش مسئولیت‌پذیری اجتماعی در آنها شوند. تبیین دیگر بر مبنای پژوهش بهارلو و بهروز (۱۳۹۸) اینکه در کلاس درس اولین گام جهت مشارکت همه‌جانبه دانش‌آموزان، مدیریت کلاس است. نقش مدیریتی معلم یکی از حیاتی‌ترین و اساسی‌ترین نقش‌هایی است که او در کلاس ایفا می‌کند و مدیریت کلاس هم بعد آموزشی و هم بعد اخلاقی دارد و معلمان باید در کلاس درس سبک‌های مدیریتی مناسبی را با توجه به ویژگی‌های شخصیتی دانش‌آموزان انتخاب کنند تا دانش‌آموزان فرصت مناسبی جهت کسب دانش‌ها، اطلاعات و مهارت‌های مختلف داشته باشند که این امر از طریق ارتقای انگیزه معلمان جهت آموزش بیشتر، تقدیر و تشکر توسط کادر آموزشی، دانش‌آموزان و اولیا از آنها و افزایش علاقه دانش‌آموزان به یادگیری و معلم می‌تواند باعث بهبود مسئولیت‌پذیری اجتماعی معلمان شود.

علاوه بر آن، یافته‌ها نشان داد که یادگیری سازمانی و مدیریت کلاس توانایی پیش‌بینی مسئولیت‌پذیری اجتماعی معلمان مقطع متوسطه داشت. در تبیین این یافته‌ها می‌توان گفت که یکی از انواع یادگیری، یادگیری سازمانی است که آن را به‌عنوان مجموعه‌ای از اقدامات سازمانی مانند کسب دانش، توزیع اطلاعات و تفسیر آنها تعریف کردند که به صورت آگاهانه یا ناآگاهانه بر تحول سازمان تاثیر می‌گذارد (ویویورا و همکاران، ۲۰۲۰) و سازمان‌ها معمولاً از وجود چنین افرادی در سازمان خود به خود می‌بالند و غالباً از آنها تقدیر و تشکر می‌نمایند که این امر موجب افزایش مسئولیت‌پذیری اجتماعی در آنها می‌گردد. مدیریت کلاس به معنای مجموعه مهارت‌هایی است که معلمان برای رسیدن به یک محیط آموزشی

جذاب، سازنده و اثربخش به آن نیازمند هستند و از آن استفاده می‌کنند (سباستیان و همکاران، ۲۰۱۹). در سازمان آموزشی مدرسه، معلمان مسئول اداره و مدیریت کلاس درس هستند که برای تحقق این امر باید خود دارای نظم و انضباط خاصی باشند. پس هرچقدر میزان توانمندی آنها در مدیریت کلاس بیشتر باشد می‌توان انتظار مسئولیت‌پذیری بیشتری در آنان داشت. در نتیجه، منطقی است زمانی که یادگیری سازمانی و مدیریت کلاس با هم برای پیش‌بینی مسئولیت‌پذیری اجتماعی معلمان در نظر گرفته شوند، بتوانند نقش موثری در پیش‌بینی مسئولیت‌پذیری اجتماعی آنان داشته باشند.

از محدودیت‌های پژوهش حاضر می‌توان به محدودیت توصیفی بودن پژوهش، محدود شدن جامعه پژوهش به معلمان مقطع متوسطه شهر کرج در سال تحصیلی ۹۹-۱۳۹۸ و بررسی نکردن نتایج با توجه به جنسیت و منطقه کاری (شهری و روستایی) اشاره کرد. پس، تکرار این پژوهش بر روی معلمان سایر شهرها و بررسی نتایج به تفکیک جنسیت و منطقه کاری پیشنهاد می‌شود. پیشنهاد دیگر انجام این پژوهش بر روی مدیران مدارس و بررسی سایر عوامل مرتبط با مسئولیت‌پذیری اجتماعی از جمله تعهد سازمانی، خلاقیت، فراموشی سازمانی و غیره است. با توجه به رابطه و نقش یادگیری سازمانی و مدیریت کلاس در پیش‌بینی مسئولیت‌پذیری اجتماعی معلمان، برنامه‌ریزی توسط مسئولان و برنامه‌ریزان آموزش و پرورش جهت بهبود مسئولیت‌پذیری اجتماعی در آنان ضروری است. در نتیجه، برای افزایش مسئولیت‌پذیری اجتماعی معلمان می‌توان میزان یادگیری سازمانی و مدیریت کلاس در آنان را بهبود بخشید.

منابع

- اورک، ناهید؛ ایمانی، محمدنقی و ناظم، فتاح. (۱۳۹۸). بررسی رویکرد مدل‌یابی معادلات ساختاری در تبیین روابط بین سبک‌های رهبری، یادگیری سازمانی، عملکرد سازمانی و فراموشی سازمانی. فصلنامه رهبری و مدیریت آموزشی، ۱۳(۳)، ۹-۲۷.
- بهارلو، فیروزه و بهروز، فاطمه. (۱۳۹۸). راهکارهای عملی مدیریت کلاس درس در مدارس ابتدایی. مجله پژوهشنامه اورمزد، ۴۷، ۲۷-۵۴.
- خاک‌پور، عباس و عباسی، فرزانه. (۱۳۹۸). نقش مدیریت کلاس در تبیین فرسودگی تحصیلی و اهمالکاری پژوهشی. نشریه راهبردهای آموزش در علوم پزشکی، ۱۲(۱)، ۳۸-۴۴.
- رحمانی صیدآبادی، ابراهیم و عفتی زرقری، علی. (۱۳۹۴). تاثیر مدیریت کلاس درس بر ویژگی‌های خودانضباطی و مسئولیت‌پذیری دانش‌آموزان پسر پایه ششم. دومین کنفرانس ملی توسعه پایدار در علوم تربیتی و روانشناسی، مطالعات اجتماعی و فرهنگی، تهران، ۶۲۹-۶۳۵.
- سلم‌آبادی، حسین؛ وطن‌خواه، حوریه؛ شریفی، فاطمه؛ ممیز، شیوا؛ آهنگری، امیری و بهادری جهرمی، ثمینه. (۱۳۹۶). ارتباط جهت‌گیری اجتماعی و مسئولیت‌پذیری اجتماعی با رفتار اخلاقی مدیران بانک‌ها. مجله روان‌شناسی اجتماعی، ۱۱(۴۲)، ۲۳-۳۱.
- شیربگی، ناصر؛ بارخدا، سیدجمال و فاتحی‌پور، گلاویژ. (۱۳۹۸). تحلیل رابطه ساختاری بین تعهد سازمانی با یادگیری سازمانی کارکنان (مطالعه موردی دانشگاه کردستان). فصلنامه رهیافتی نو در مدیریت آموزشی، ۱۰(۴)، ۱۸۸-۲۰۹.
- عباسی مقدم، محمدعلی و حسین علیزاده، اعظم. (۱۳۹۰). رابطه بین مشارکت و انطباق‌پذیری سازمانی در میان کارکنان بیمارستان امام خمینی (ره) تهران. مجله پی‌اورد سلامت، ۵(۵)، ۲۷-۳۵.

- غیاثوندیان، شهرزاد؛ ورعی، شکوه؛ یادگاری، محمدعلی؛ پوررحیمی، اکبر و آقاجانلو، علی. (۱۳۹۶). مدیریت کلاس درس برای آموزش دانشجویان بی‌انگیزه. *مجله مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی یزد*، ۱۲(۱-۲)، ۱۳-۲۶.
- قاضیان، محمدعلی؛ ستوان، صادق؛ دهدار، صادق و عالی شیرمرد، عبدالله. (۱۳۹۶). بررسی جو یادگیری اثربخش بر اساس مولفه‌های مدیریت کلاس درس. *ماهنامه شایک*، ۳(۴)، ۳۵-۴۷.
- قلاوندی، حسن؛ کبیری، افشار و سلطان‌زاده، وحید. (۱۳۹۳). رابطه مسئولیت‌پذیری اجتماعی و کار تیمی کارکنان دانشگاه ارومیه. *مجله جامعه‌شناسی کاربردی*، ۲۵(۱)، ۱۱۱-۱۲۰.
- Bootz, J., Monti, R., Durance, P., Pacini, V., & Chapuy, P. (2018). The links between French school of foresight and organizational learning: An assessment of developments in the last ten years. *Technological Forecasting and Social Change*, 140, 92-104.
- Gomez-Corona, C. (2020). Sensory and consumer research for good: a review on social responsibility. *Current Opinion in Food Science*, 33, 115-123.
- Halkos, G., & Nomikos, S. (2021). Corporate social responsibility: Trends in global reporting initiative standards. *Economic Analysis and Policy*, 69, 106-117.
- Irlenbusch, B., & Saxler, D. J. (2019). The role of social information, market framing, and diffusion of responsibility as determinants of socially responsible behavior. *Journal of Behavioral and Experimental Economics*, 80, 141-161.
- Lyman, B., Cowan, L. A., & Hoyt, H. C. (2017). Organizational learning in a college of nursing: A learning history. *Nurse Education Today*, 61, 134-139.
- Meisel, S., & Billsberry, J. (2009). Introduction to teaching & learning: Social responsibility in the management classroom. *Organization Management Journal*, 6(3), 164-165.
- Neefe, D. O. (2001). Comparing levels of organizational learning maturity of colleges and universities participating in traditional and nontraditional (academic quality improvement project) accreditation processes. Wisconsin: University of Wisconsin-stout.
- Rickard, L. N., Yang, Z. J., Seo, M., & Harrison, T. M. (2014). The "I" in climate: The role of individual responsibility in systematic processing of climate change information. *Global Environmental Change*, 26, 39-52.
- Roache, J. E., & Lewis, R. (2011). Teachers' views on the impact of classroom management on student responsibility. *Australian Journal of Education*, 55(2), 132-146.
- Rus, C. L., Chirica, S., Ratiu, L., & Baban, A. (2014). Learning organization and social responsibility in Romanian higher education institutions. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 142, 146-153.
- Sebastian, J., Herman, K. C., & Reinke, W. M. (2019). Do organizational conditions influence teacher implementation of effective classroom management practices: Findings from a randomized trial. *Journal of School Psychology*, 72, 134-149.
- Serinkan, C., Kiziloglu, M., Akcıt, V., & Enli, P. (2014). Organizational learning capacity in cargo industry. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 116, 4005-4009.
- Tu, Y., & Wu, W. (2020). How does green innovation improve enterprises' competitive advantage? The role of organizational learning. *Sustainable Production and Consump-*

- tion, 26, 504-516.
- Wiewiora, A., Chang, A., & Smidt, M. (2020). Individual, project and organizational learning flows within a global project-based organization: exploring what, how and who. *International Journal of Project Management*, 33(4), 201-214.
- Xu, B., Coșta-Climent, R., Wang, Y., & Xiao, Y. (2020). Financial support for micro and small enterprises: Economic benefit or social responsibility? *Journal of Business Research*, 115, 266-271.
- Zeimers, G., Anagnostopoulos, C., Zintz, T., & Willem, A. (2019). Organisational learning for corporate social responsibility in sport organisations. *European Sport Management Quarterly*, 19(1), 80-101.